

אגרת שלוחה מעיר רומא להממונים והאלופים של ק"ק פיסארו.

אברירי הרועים הגבורים הרמים והנשאים, ובפז המעלות מסולאים, האיתנים מוסרי ארץ,
כלם מגיני ארץ, אילי הצדק, מחזיקי כל בדרך, עיני העדה, לתורה ולתעודה,
להכין אותה ולסעדה, בצדק ובמשפט, אשרי שומרי משפט, אל ישוב דם נבלם, כל
הקרב הקרב אל משכן זבולם, הנה הנם, מעי הממונים והאלופים של ק"ק פיסארו יע"א
היו שלום בחילם, שלוחה בגבולם, באורך ימים ושנות חיים מעתה ועד עולם.
נא בלשון בקשה אל יהי עליכם לטרחא כתבנו זאת ההולך אל מול פני מעי
היקרה כי הם עמודי גולה אליהם נרוצה להעמיד עיר על תלה ושכל איש
מאנשיה על משפט העיר ישב ועל כי מלאנו מילים מצירים שאהונו וחבלים באשה
היושבת על משבר בן עיר הזאת ההוללה מתלאות וצרות תכופות זו לזו מלאה ממשא
מלך ושרים ארנוניון ומסים וכל יום קללתו מרובה מחבירו עד כי נלאינו להכיל
מתמידין כסדרן ומוספין שלא כהלכתן ואוכלות גם אכול את כספנו וכל עמלינו
ויגיע כפינו ומה שתחת ידינו אין די לבעלי חובותינו לפרוע אפי' פירות החוב וידל
ישראל שברומא מאד כי לא נשארנו בכל קהל עדתינו כי אם כמו עשרה בעלי
בתים שבעור השם זכהשתדלותם-זויעת אפם הם מעמידים עצמם על ממונם ובכל זאת
עליהם נאמר אכול ולא לשבעה שתה ולא לשכרה והמשתכר משתכר אל צרור נקוב,
ואצ"ל כמו ו' אלפים נפשות עניים מדולדלים יחפים וערומים הם כטיפה לים ואין
הקומץ משבי את הארי ועל זה נוכל לומר עשיר ורש נפגשו, ולמעלתכם יש לדעה
כי אם לשנים שעברו היו החובות עודפות על הנכסים יותר על ק' אלפים וב' מאות
סקודי בין חדר המלך ושאר השרים ונכבדי ארץ ק"ו בן בנו של ק"ו בשנת השבעה
הזאת שרץ לקראת רץ ירוץ להודיע דרכו בחלקקות ושנתמוטט מנכסיו שלא להיות
עוד משועבד למס, ואיך נעשה לפירעות פירות שעבודי הנ"ל והמשאות שהשילו עלינו
הארוני יר"ה לפרוע מדי שנה בשנה לקאטאקומיני¹⁾ ולקוורטימי²⁾ ולחדר קאמפידולייני³⁾
ולתסקת העניים בכל שבוע ולהשלים חסרון הוצאות על נדבות לת"ת ומתיר אסורים
ופרנסת בתולות וצרכי החולים ומתנות שמירות העוברות החצר ועל זה יעלה המס

1) Catacumen.

2) convertiti קוורטימי.

3) Campidoglio.

יותר על שבע סקודי למאה ואין לעמוד ולחסרון המונג לכל הנ"ל ח"ו נמצאים אנו בסכנה גדולה ונגעה הרב עד הנפש להחן בתינו והנויותינו מלוחצינו מכל טוב רקח ויסירו אפי' הגלימא מעל כתפינו ומעיל בושת תחת כבוד ח"ו נעמה, ועוד כי לא ימצאו בעלי חובותינו מקום לגבות חובותם מהיחידים יהפכו לא יהיה הרבר ולא יבא לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לה... מכל הפצי קדש שבהם ואפי' ס"ת ומעיליהם ובתי כנסיות עצמם ובתי החיים יבואו כ"א למוכרם עד השלים די חובותם ולא ישארו לנו אפי' גוייתנו וכמה אבות נזיקין יכולים לצאת מזה דברים שלא ניתנו ליכתב וקדוש יאמר לו לעשיר שיראה שורו טובוח לעיניו וכל יגיעיו נתונות לעם אחר ונשאר ערום ועריה שלא יתן נפשו כופר דמו והרם הוא הנפש כיון דאדם כהול על ממונו לפיכך ראוי לכל יחיד להטות שכמו לסבול גם כי העול נבדד וקשה לסבולו ויהיה משועבד למס כל אי כפי ערכו להציל נפשות מני שחת ולחוס על דם נקיים אלמנות ויתומים ומציל נפשות עד אמת:

והנה לעת כזאת כי דלונו מאד קול נשמע בארצות קלא דלא פסיק כי המשכיל ונבון היקר ונעלה כמר"ד שמואל מלומונטי גר"ו רוצה לסלק דירתו מעיר הזאת לדור עם כל בני ביתו בעירכם אמרנו אך דבר שפתים אנשי עצה ונבורה לתרופת המחלה שלא תפשה הצרעת הזאת בשאר יחירי קהלנו אשר נתן להם אלקים עושר וכבוד ונכסים ובעיר הזאת עשו חיל לאמר על מה אנחנו יושבים נלכה ונבואה אל ערי המבצר ומשכנות מבטחים אין שמן ואין פגע רע ושלום יהיה לנו ולכל עמינו וכל הון יקר עליך עמנו להבריחם מן המס ואוי לנו על זאת שנשינו וטפינו הנשארים יהיו ח"ו לבו ונפשות האומללים אלמנות ימסרו במטרה ואוי לעינים שכך רואות וכראות אנשי העיר שאיש חיל כמוהו יעשה זאת אף כי אין דעתו להבריה היחידים ההולכים אחר עצתו ורגליו יאחו כל איש דרכו להוציא מחשבתי מן הכה אל הפועל ולשלוח כל ממונו חוצה ולהסיע דירתו מכאן כאמור אם בארזים וכו' ומן הפרצה הזאת מלבד הסכנות העצומות הנ"ל המזומנים לצאת ממנה הם עושים דבר שלא כדון שהא' יפרע חוב חבירו אחרי כי כולנו חייבים בזה החוב כמו שכתב מהר"י קולון בתשובותיו תשובה א' ארוכה על זה הענין והביא ראיות ברורות וחזקות דאין אדם יכול ליפטר עצמו מזה בין מדין תורה בין מן המנהג יעוין שם. וכן כתב מהר"י אבן עזרא ס' משא מלך שער כ' משפט ג' דין ג' ואומר שאפי' לר"ת שמקיל בזה דווקא כשלא נשתעבדו ראשי הקהלות אבל כשראשי הקהל כבר נשתעבדו אפי' ר"ת מודה דחייב לפרוע ודי בזה שלא להאריך ושלא להיות עליכם למשא:

לבך למיגדר מילתא יצא מפי רבננו הקדמונים וצוק"ל תורה ועל כולם הרב הגאון המופלא בדורו מרנא ורבנא הרב המנגן¹) וצוק"ל וזאת תורת העולה מעיר ההוללה הזאת הוא העולה מעצמו בלי רשות מע' אנשי הוועד יע"א על מוקד"ה (על) על מזבח הנח"ש כל הלילה להיות חשך שמון לצפוניו עד אור הבוקר צאן אוב"ה היו עמי ואנחנו הצעירים לעשות חיזוק לדבריהם דרכנו על פעמי רגליהם והמבמנו המוסכם וקיימנו המקויים והיום בשנת השבוע הזהרנו הכל למחזור ולזרז בשעת מעשה שלא

¹ הוא הרב יהושע מנגן אשר הזכרתי בתוך ספרי „געשיכטע דער יודען אין ראם“ II ע' 55.

יכל שום יחיד מיחירי קהלנו להברית נכסיו מעיר הנ"ל בכל אופן שיחשוב להברית
 הן בסחורות הן במעות מהושבים בין בריקאפיט¹⁾ ושאר כתבים וכל דררא דממונא
 בלי רשות מע' הוועד כנ"ל וכך גזרנו בכל החומרות שגזרו קדמונינו, ואסרו מהיום
 הוא והלאה לרורי דורות: ולזה דינא דמתא כשנודע בבירור שאיש מעיר הנ"ל רוצה
 לסלק דירתו מכאן מע' אנשי הוועד שולחים לו שליח הקהל להזהירו ולאיסורו שלא
 יוציא דבר ממטלטלין וכל דררא דממונא מהעיר בלי רשותם ואם לא ישמעו לדבריו
 אז לפי הכח והיד הרמה שיש למע' אנשי הוועד וכפי תקנות רבנינו הקדמונים הנ"ל
 בידם לענשו ולהחרימו הן לענש נכסין ולאסורין ולאכריזו לעבריינן כפי מה שיראה
 להם צורך השעה לעשות ודבר ברור וידוע שהתיח צריך להיות ניכר במעשיו ושכל
 דבריו מכלכל במשפט כיון שהכל לזמרים ממעשיו ולזה שלא לפגוע במעלתו ושלא
 להשוותו לשאר היחידים מיד שהקק"י ידעו בידיעה ברורה ובעדות נאמנה שהמשכיל
 ר' שמואל הנ"ל שלח חוץ לעיר מעות בכתבים ושאר חפיצים ממטלטלין ונכסים שלחו
 מע' אנשי הוועד לנו הצעירים ח"מ להזכירו ולהזהירו בהסכמת הנ"ל ושיבוא לדון
 ולערך טענותיו לפני מע' אנשי הוועד בין ממה ששלח כבר חוץ לעיר בין ממה
 שיש לו היום כאן תחת ידו ושלעתיד מהיום הזה והלאה לא ישלח שום דבר בלי
 רשות כנ"ל כפי ההסכמות קדמונינו הנ"ל והוא השיב לנו שגם לו לבב כמונו והוא
 יודע תורת הערכה לכל ההסכמות הנ"ל ושהוא לא עשה ולא יעשה דבר כפי ראות
 עיניו לעבור על כל הנ"ל ולעת שיראה לו לבוא לישבע כפי העת הנתון בתורת
 הערכה יבא וישבע אם יהיה לו דבר שיהיה משועבר למס הקהל ושהוא אינו רוצה
 לקבל על עצמו שום איסור ומניעה מלעשות מה שיראה לו להיות מותר לעשות
 כפי הדת וגם שאינו רוצה לגלות עתה מה ששלח ושכל מה שעשה עשוי ושאינן
 אחר דבריו מי שיוכל לסתור ולחלוק על כל מה שעשה והשבנו הדברים לשולחנו
 ותמחו על הדבר באמור שהתשובה הנ"ל אינה ראויה לו לפי ערכו ולא עמדו על זה
 מע' הוועד וענו ואמרו נקרא גם לחושי לשון הארכי ונשמעה מה בפיו גם הוא אולי
 יתצא ויעשה ככל מה שלשעבר הוא נסכן למד והזהיר את האחרים לעשות וכא
 לפניהם ולא מנע מפיו תשובה כנ"ל לא גרע ולא הוסיף דבר ואמר שהוא ציית
 לדינא ושאינן ראוי לענש כי הוא יודע מה לעשות אבל אין מי שיכול להכחיש מה
 שאמרו רבותינו ז"ל דאין אדם רואה טרפה לעצמו ואדם בהול על ממונו אפי' לחילול
 שבת כ"ש וק"ו לדינא דמתא ומי הוא זה שיאמר שהבעל דבר עצמו יהיה הוא חריין
 הוא העד הוא בעל דין וזה אינו ראוי אלא להקב"ה: לכך באנו לחלות פני
 מעלתכם בקידה על אפים ובריכה על ברכים שלחוק ברקא דארעא אל ישיבו פנינו
 ריקם בשאלותינו זאת היינו שכל מה שהמשכיל ר' שמואל הנ"ל שלח והוציא ביד
 מי שמסור יהיה מופקד בידו לשעבוד קק"י שבעיר הזאת עד עת בא המשכיל ר'
 שמואל הנ"ל בעירכם ואם יראה לכם כתב שנתרצה עם קק"י הנ"ל הנה מה טוב ומה
 נעים ויוכל כל מי שיש בידו מממונו להחזיר לו הכל באהבה ואחזה שלום וריעות
 ולשאת ולתת עמו ולנהוג בו כבוד כפי ערכו, ואם לאו יקרא עבריינן ואין יכולין

¹⁾ Document כמו recapito.

להיות עמו ויהשב מובדל ומפורש וכו' וכל מי שיעבור על התקנה הזאת או שימסור לו ממונו בלי רשות ראשי העיר הזאת יחולו עליו ועל ביתו כל החומרות הנ"ל ואל יסמוך לקנה רצוין של התרתו לפי שצריך ב"ד גדול בהכמה ובמנין על מכ"ר הנ"ל שגורו מלבד שאר הגזירות המזומנים לו מכת שר העיר. ועתה אליכם המצוה הזאת הכהנים משרתי עליון שלא יפילו מכל דברינו ארצה ועל זאת נחילה תשובתם הרמתה והעתירן בעדינו אל ה' אלקינו אולי יתעשת האלקים לנו ולא נאבד נמי יהיה משכורתם שלימה מאל עולם החיים והשלום יתן לכן וירום לרחמכם, שוד ושבר לא ישמע בגבולכם וה' עליכם יחיו אכי"ר.

פה רומא הבירה ד' בטבת ס' ויצא אל אחיו וירא בסבלותם שנת התנין ליצירה.

(הצעיר¹) **מרדכי בן לא"א שבתאי דילאריציא זצ"ל.**

הצעיר מצעירי ענא דרעיא מהימנא] **יצחק בן לא"א מרדכי מקסמיל.**

¹ (הוא הרב אשר נקרא בתוך הרבנות בשנת 1692. ע' ספרי הנ"ל עמוד 56 ושם הזכרתי גם חברו אשר בשם Castelnovo יכונה.